

JOSIP PAVLIČEK*, TAJANA LJUBIN GOLUB**, DARKO DUNDOVIĆ***

Poslovi temeljne policije

Sažetak

Rad predstavlja presjek istraživanja provedenog radi utvrđivanja najučestalijih poslova koje obavlja temeljna policija kako bi se stvorila osnova za izradu kvalitetnijih programa obuke budućih policajaca. Isto tako, rezultati istraživanja mogu poslužiti kao indikator koji će potaknuti razmatranje prioriteta među poslovima temeljne policije, a time i strateškog usmjerenja njihova rada. Obuhvaćeni su svi poslovi koje policijski službenici temeljne policije u praksi stvarno obavljaju.

Ključne riječi: poslovi temeljne policije, policijska obuka.

UVOD

Za funkcioniranje svakog društva značajna je profesionalna, osposobljena i učinkovita policija. Njena nezaobilazna sastavnica, osim materijalnih preduvjeta, jesu i kvalitetni ljudski potencijali. U svrhu poboljšavanja učinkovitosti ljudskih potencijala, MUP RH je proveo Twinning projekt u sklopu programa PHARE 2005¹ koji je rezultirao Strategijom reforme sustava upravljanja ljudskim potencijalima Ministarstva unutarnjih poslova za razdoblje od 2009. do 2011. godine. U sklopu navedene Strategije, kao jedan od ciljeva, usvojen je pristup utvrđivanja kompetencija prema poslovima radnog mjesta. Drugim riječima, policijski poslovi diktiraju razinu potrebnih znanja i vještina koje bi trebalo steći u procesu edukacije. Ovakav pristup ima nužne posljedice za edukaciju policijskih službenika, jer određuje znanja, vještine i sposobnosti koje bi trebale biti sadržaj edukacije, a vezano uz buduće ili sadašnje radno mjesto policijskog službenika.

* Josip Pavliček, magistar kriminalistike, predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

** doc. dr. sc. Tajana Ljubin Golub, docentica na Učiteljskom fakultetu.

*** mr. sc. Darko Dundović, načelnik Odjela za unaprjeđenje rada i razvoj policije u Ravnateljstvu policije MUP-a RH.

¹ Strategija reforme sustava upravljanja ljudskim potencijalima Ministarstva unutarnjih poslova za razdoblje od 2009. do 2011., Zagreb, MUP RH, 2009.

S druge strane, u procesu edukacije i osposobljavanja policijskih službenika temeljne policije vrlo često se javljaju nedoumice oko sastavljanja nastavnih programa u pogledu količine i kvalitete znanja i sposobnosti koje bi oni trebali usvojiti nakon završenog tečaja za temeljnu policiju. Iz kuta gledanja naručitelja, Ravnateljstva policije, oni bi trebali moći obavljati sve poslove, i to uglavnom samostalno. No, poslovi policije obuhvaćaju čitav niz različitih poslova koji se ne obavljaju jednako učestalo: od onih koji se obavljaju svakodnevno – do onih koji se obavljaju jednom godišnje. Edukacijski programi trebali bi odražavati praksu te bi policijski službenici trebali biti ponajprije osposobljeni za samostalno obavljanje najučestalijih, odnosno svakodnevnih policijskih poslova, dok se specifičniji policijski poslovi mogu usavršavati kroz mentorsko vođenje u praksi i na daljnjem stručnom² ili akademskom obrazovanju³ i osposobljavanju. Drugim riječima, u programu policijske obuke važno je ispravno postaviti prioritete na koje će se kasnije nadovezivati programi specijalizacije i stručnog usavršavanja policijskih službenika. Konkretno, važno je odrediti opseg policijskih poslova za čiju će samostalnu provedbu polaznik biti osposobljen na temeljnoj policijskoj obuci, odnosno minimalne zajedničke sadržaje koje bi trebali znati svi policijski službenici u odori.

Kako bi to bilo moguće, nužno je barem troje. Prvo, treba znati koji su to poslovi koje temeljni policajci obavljaju, jer bi se poslovima koji se obavljaju najčešće, tj. svaki dan, trebala posvetiti najveća pažnja kako bi policajci po završenoj obuci mogli odmah samostalno pristupiti njihovom obavljanju. Drugo, za svaki policijski posao nužno je imati propisanu proceduru postupanja (uključivo i način ispunjavanja prateće dokumentacije). Procedura se treba temeljiti na pravnim propisima i najboljoj praksi, i nužna je kako bi se osigurala standardiziranost i profesionalnost postupanja policije, odnosno kako bi se u procesu edukacije buduće polaznike učilo pravilnom obavljanju poslova. U nekim europskim zemljama poput Engleske, Nizozemske i Njemačke, stvorene su vrlo detaljne standardne operativne procedure koje značajno pomažu u obavljanju pojedinih poslova policije. Temelj za određivanje prioriteta u stvaranju standardnih operativnih procedura je poznavanje aktualne situacije. Prvi bi se trebali standardizirati oni poslovi koje temeljna policija najčešće obavlja, ali i oni koji se ne obavljaju toliko učestalo, kao što su uporaba vatrenog oružja ili sredstava prisile u pojedinim situacijama, jer takva postupanja mogu prouzročiti velike posljedice za građane, ali i za policijskog službenika.

Treće, za dobru edukaciju nužno je imati edukacijske uvjete odnosno vladati vještinama poučavanja, imati razrađene nastavne programe, materijale za polaznike i za nastavnike, uvjete za terensku i situacijsku nastavu i sve ostalo što je potrebno kako

² Trening i učenje je kontinuirani proces kroz karijeru policijskog službenika i tako mora tretirati sustav. Organizacija treba poticati policijskog službenika na usvajanje i korištenje novih vještina, tehnika i metodologija postupanja kako bi mogao svoj posao obavljati što je moguće bolje u interesu društva. Marenin, O., *Police Training for Democracy*, Police Practice and Research, (5)2, 2004., 113.

³ Iako je europski trend uvođenje kratkotrajnih programa, koji se svode na treniranje određenih vještina potrebnih za obavljanje konkretnih poslova, svakako treba razmotriti stav da ti programi budu usklađeni i da predstavljaju kvalitetan temelj za visokoškolsko obrazovanje policijskih službenika. Na takav način možemo osigurati ravnopravnost zanimanja policajca s drugim zanimanjima. Na tim stajalištima stoje i neki autori koji razmatraju sustav osposobljavanja policijskih službenika u Engleskoj. Vidjeti: Wood, A., Thong, S., *The future of initial police training: a university perspective*, International Journal of Police Science & Management, (11)3, 2008., 299.

bi se željena znanja i vještine mogle u edukacijskom procesu prenijeti korisnicima, tj. polaznicima tečaja za temeljnu policiju. Sve to treba prilagoditi i ograničenom vremenu koje imamo na raspolaganju za provođenje tečaja.

U ovom radu bavimo se prvim segmentom, tj. pitanjem koji su to poslovi temeljne policije te koja je učestalost njihova obavljanja. Iako bi se na prvi pogled moglo smatrati da svi, pa čak i laici, znaju što su poslovi temeljne policije, i da je pitanje trivijalno, stvar ipak zaslužuje pažnju iz više razloga. Policijski poslovi razlikuju se po učestalosti, od onih koji se obavljaju svakodnevno, do onih koji se obavljaju jednom godišnje no o tome nema relevantnih statističkih pokazatelja niti istraživanja, već samo zapažanja praktičara. Činjenica je da se policijski poslovi s vremenom donekle i mijenjaju, ovisno o novim modalitetima počinjenja kaznenih djela i prekršaja, razvoju tehnologije i novih metoda rada – te njihovo otkrivanje traži i adekvatnu prilagodbu policijskih poslova. Uz to, društveno-pravni okvir djelovanja policije se mijenja što također utječe na poslove koje policija radi, pogotovo što se tiče procedura postupanja policije i potrebne dokumentacije koju policija treba voditi. Nadalje, logično je pretpostaviti da se poslovi temeljne policije donekle razlikuju ovisno o tome u kojoj kategoriji policijske postaje policijski službenik radi, odnosno ovisno o regiji Republike Hrvatske u kojoj se nalazi policijska postaja, pa bi ove činjenice mogle doprinijeti razumijevanju specifičnosti, a mogle bi također naći svoju primjenu i u edukaciji.

S obzirom na to da ne postoje relevantna istraživanja koja su se bavila tim područjem, a za daljnji razvoj sustava policijskog obrazovanja je važno poznavanje aktualnog stanja poslova koje obavlja temeljna policija u Republici Hrvatskoj, provedeno je spomenuto istraživanje.

1. CILJEVI I PROBLEMI ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je prikupiti podatke o učestalosti obavljanja pojedinih policijskih poslova i ovlasti⁴ u Republici Hrvatskoj i sastaviti popis policijskih poslova koje će policijska praksa izdvojiti kao najučestalije.

Postavljeni su i pojedini problemi istraživanja:

1. Utvrditi učestalost obavljanja pojedinih poslova i ovlasti temeljne policije u Republici Hrvatskoj te odrediti koji se poslovi obavljaju svakodnevno, koji jednom ili više puta tjedno, koji se obavljaju na mjesečnoj razini, a koji na godišnjoj razini.
2. Usporediti učestalost obavljanja pojedinih poslova i ovlasti temeljne policije ovisno o kategoriji policijske postaje.
3. Usporediti učestalost obavljanja pojedinih poslova i ovlasti temeljne policije ovisno o regijama Republike Hrvatske.

⁴ Kako ih određuje Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09.), ali su obuhvaćeni i oni poslovi koje stvarno obavljaju policijski službenici u praksi.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Uzorak

Ispitivanje su obavili anketari odabrani iz svih policijskih uprava, a provedeno je na reprezentativnom uzorku rukovoditelja temeljne policije na području čitave Republike Hrvatske. S njima je održan instruktajni sastanak i tom prilikom su im podijeljeni i anketni upitnici. Anketirani su svi pomoćnici načelnika za temeljnu policiju (ili osobe koje ih zamjenjuju) (N=139) u svim policijskim postajama u Republici Hrvatskoj i načelnici odjela, odnosno voditelji odsjeka za javni red i mir u svim policijskim upravama (N=20). Ukupan broj ispitanika iznosio je 159. Radni staž ispitanika na policijskim poslovima kretao se od najmanje 6 godina, do najviše 32 godine. Prosječni staž iznosio je 17 godina (17,7 +/- 4,612).

2.2. Instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je poseban anketni upitnik u kojem su bili navedeni poslovi temeljne policije. Konstrukcija anketnog upitnika provedena je kroz više stadija. U prvom stadiju održane su diskusije u fokus grupi policijskih službenika iz Ravnateljstva policije, Odjela za policijsku obuku i djelatnika Visoke policijske škole. Rezultat toga bila je prva verzija anketnog upitnika kojom je provedeno pilot-istraživanje na uzorku od 15 pomoćnika načelnika za temeljnu policiju u Republici Hrvatskoj.

Nakon provedenog pilot-istraživanja sastavljen je konačni upitnik koji je sadržavao popis od 44 poslova koje obavlja temeljna policija, a zadatak ispitanika bio je ocijeniti učestalost obavljanja pojedinog posla na skali od četiri stupnja (1= svaki dan; 2= tjedno; 3= mjesečno; 4= godišnje). Osim popisa poslova, ispitanicima je ostavljena mogućnost da u drugom dijelu upitnika upišu i druge poslove koje obavljaju službenici temeljne policije u svojim policijskim postajama označavajući učestalost njihova obavljanja na istoj skali. Upitnik je sadržavao i podatke o policijskoj upravi, kategoriji policijske postaje te radnom stažu djelatnika u policiji.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I DISKUSIJA

Rezultati i analiza rezultata istraživanja podijeljeni su u tri cjeline. U prvoj cjelini (3.1.) razmatrana je učestalost pojedinih poslova temeljne policije na ukupnom uzorku u Republici Hrvatskoj. U drugoj cjelini (3.2.) razmatrane su razlike u učestalosti obavljanja pojedinih poslova temeljne policije ovisno o kategoriji policijske postaje. U trećoj cjelini (3.3.) razmatran je utjecaj regije na varijacije u učestalosti pojedinih poslova.

3.1. Učestalost pojedinih poslova temeljne policije u Republici Hrvatskoj

Učestalost pojedinih poslova koje obavljaju službenici temeljne policije u Republici Hrvatskoj na svakodnevnoj, tjednoj, mjesečnoj i godišnjoj razini – prikazana je detaljno u tablici 1.

Pojednostavimo li razmatranje rezultata tako da svakodnevne i tjedne poslove smatramo učestalim poslovima, a one koji se obavljaju na mjesečnoj i godišnjoj razini rjeđim poslovima, vidimo da se među najčešće poslove koje temeljna policija u Republici Hrvatskoj obavlja na svakodnevnoj ili tjednoj razini ubrajaju:

- pisanje službene dokumentacije (u 98,7% policijskih postaja)
- provjeravanje identiteta osoba (legitimiranje) (u 96,9% policijskih postaja)
- uručivanje poziva, rješenja i drugih akata (u 96,9% policijskih postaja)
- utvrđivanje prometnih prekršaja (u 95,6% policijskih postaja)
- pružanje intervencija na poziv o narušavanju javnog reda i mira (u 91,8% policijskih postaja)
- provjeravanje adrese stanovanja (u 92,4% policijskih postaja)
- osiguranje mjesta događaja (u 87,3% policijskih postaja)
- pregledavanje prometnih sredstava (u 88,1% policijskih postaja)
- davanje upozorenja i zapovijedi (u 84,9% policijskih postaja)
- pružanje intervencija prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (u 82,4% policijskih postaja)
- pregled osoba (u 81,8% policijskih postaja).

POLICIJSKI POSLOVI I OVLAŠTI	učestaliji poslovi		rjeđi poslovi	
	1 svaki dan (%)	2 jednom ili više puta tjedno (%)	3 jednom ili više puta mjesečno (%)	4 jednom ili više puta godišnje (%)
Provjera identiteta osoba (legitimiranje)	79,9	17,0	2,5	0,6
Provjera i utvrđivanje identiteta predmeta	11,3	28,3	32,7	27,7
Utvrđivanje identiteta osoba	24,8	24,8	28,7	21,7
Davanje upozorenja i zapovijedi	58,5	26,4	10,7	4,4
Privremeno oduzimanje predmeta	12,7	52,9	30,6	3,8
Dovođenje (temeljem/bez naloga izdanog od suda ili na zahtjev policije)	31,4	47,2	18,2	3,1
Pregled osoba	39,0	42,8	14,5	3,8
Pregled prostora	6,3	32,1	39,6	22,0
Pregled objekata	4,5	25,5	45,9	24,2
Pregled dokumentacije	23,3	20,1	22,0	34,6
Pregled prometnih sredstava	56,6	31,4	10,7	1,3
Traganje za osobama i predmetima	50,6	21,8	17,3	10,3
Uručenje poziva, rješenja i drugih akata (dostava)	74,2	22,6	1,9	1,3
Operativne provjere (za primanje u državljanstvo, za dobivanje odobrenja za nabavku oružja, za primanje u državnu službu, stranci)	32,3	47,5	17,7	2,5
Provjere adrese stanovanja	53,8	38,6	5,7	1,9
Osiguranja osoba	7,1	14,2	29,7	49,0
Osiguranja javnih okupljanja (prosvjedi, priredbe, športska natjecanja)	7,6	50,6	36,1	5,7

Osiguranja objekata	12,8	18,6	27,6	41,0
Obilazak šticeđenih objekata	34,7	22,0	18,0	25,3
Osiguranje i pregled mjesta događaja	34,8	52,5	10,1	2,5
Postupanje prema osobama s duševnim smetnjama (intervencije i asistencije)	5,7	29,6	50,9	13,8
Asistencije - sudovi, državni inspektorat, komunalno redarstvo i drugi	7,6	35,4	47,5	9,5
Pružanje intervencija na poziv o narušavanju javnog reda i mira	48,7	43,0	7,6	0,6
Pružanje intervencija prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji	25,2	57,2	16,4	1,3
Pružanje intervencija povodom neriješenih imovinskopravnih odnosa i slično	26,8	42,0	28,7	2,5
Pružanje intervencija na poziv o počinjenju kaznenog djela	24,1	53,8	20,9	1,3
Pružanje intervencija na poziv o počinjenju ostalih prekršaja	29,6	50,3	17,6	2,5
Uhićenje	8,2	49,1	37,1	5,7
Uporaba sredstava prisile	2,5	10,8	49,0	37,6
Upravljanje cestovnim prometom	44,3	21,5	18,4	15,8
Uspostava blokadnog punkta	5,7	8,9	36,7	48,7
Čuvanje uhićenih osoba	13,9	41,1	32,3	12,7
Zaprimanje prijave (postupanje po katalogu kaznenih djela)	27,0	43,4	26,4	3,1
Provođenje izvida kod kaznenih djela iz kataloga u nadležnosti temeljne policije	23,9	47,8	22,6	5,7
Sudjelovanje u potjerama	0,6	5,0	23,3	71,1
Sudjelovanje u racijama	0,0	6,3	47,8	45,9
Sudjelovanje u zasjedama	0,6	8,8	41,5	49,1
Utvrđivanje prometnih prekršaja	84,2	11,4	3,2	1,3
Prikupljanje i pisanje sigurnosno-operativnih informacija od interesa za rad službe	25,8	24,5	36,5	13,2
Pisanje službene dokumentacije (izvješća, zabilješke, prijave, ostalo)	96,9	1,9	0,6	0,6
Zastupanje optužbe i svjedočenje na prekršajnom sudu	8,9	37,3	48,1	5,7
Komunikacija i suradnja s građanima, odgojno-obrazovnim ustanovama, pravnim osobama i drugim institucijama	47,5	30,4	19,0	3,2
Provođenje zaštitnih mjera sukladno Prekršajnom zakonu	9,5	32,3	36,1	22,2
Nadzor čuvara i zaštitara	20,5	37,2	30,1	12,2

Tablica 1: Učestalost pojedinih poslova koje obavlja temeljna policija u RH (N=150-159)

Iz navedenog vidimo da se svakodnevni i tjedni poslovi koje obavlja temeljna policija u Republici Hrvatskoj mogu grupirati u dvije osnovne kategorije. U jednu kategoriju se mogu svrstati poslovi administrativne naravi kao što su pisanje dokumentacije, uručivanje poziva, rješenja i druge dokumentacije, provjere adrese stanovanja i slično. U drugu kategoriju se ubrajaju poslovi interventne naravi kao što su različiti oblici pružanja intervencija na poziv o narušavanju javnog reda i mira, pružanje intervencija prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji ili osiguranja mjesta događaja.

Analiza poslova temeljne policije na mjesečnoj razini pokazala je sljedeće varijacije: jednom ili više puta mjesečno u 50,9% policijskih postaja policijski službenici postupaju prema osobama s duševnim smetnjama, u 49,0% policijskih postaja koriste sredstva prisile, u 48,1% policijskih postaja zastupaju optužbe i svjedoče na prekršajnom sudu, u 47,8% policijskih postaja sudjeluju u racijama, u 47,5% policijskih postaja pružaju asistencije sudovima, državnom inspektoratu, komunalnom redarstvu i drugima, u 45,9% policijskih postaja obavljaju pregled objekata, u 41,5% policijskih postaja sudjeluju u zasjedama.

Među najrjeđe poslove, dakle one koji se obavljaju jednom ili više puta godišnje, ispitanici su uvrstili sudjelovanje u potjerama (71,1%), sudjelovanje u zasjedama (49,1%), osiguranja osoba (49,0%), uspostavu blokadnog punkta (48,7%), sudjelovanje u racijama (45,9%), osiguranja objekata (41,0%).

Osim poslova popisanih u anketnom upitniku, ispitanicima je ostavljena mogućnost da upišu i druge poslove koje obavlja temeljna policija. Od ukupnog broja ispitanika (N=158) 12 ispitanika je istaknulo da na dnevnoj i tjednoj razini još obavljaju pratnju izvanrednog tereta, po 6 ispitanika je navelo poslove kriminalističke prevencije prekršaja i kaznenih djela i poslove nadzora državne granice, po 5 ispitanika poslove migracija i poslove vlakopratnje, 3 ispitanika poslove vezane uz obilazak oštećenih i žrtava kaznenih djela, po 2 ispitanika poslove vođenja evidencija i sudjelovanje u prismotrama i po jedan ispitanik poslove vezane uz korištenje operativne tehnike, neposredno pomaganje unesrećenim osobama, postupanje u slučaju elementarnih nepogoda, predstavke građana.

Jedna od mogućih primjena rezultata u edukaciji policije je ugradnja postojećih rezultata u nastavne programe tako:

– da najučestalije poslove, tj. one s kojima se policijski službenici susreću svakodnevno i na tjednoj razini, te poslove koji su od izrazite važnosti, polaznici trebaju moći samostalno obavljati na razini rutine, pa ih stoga moraju usvojiti potpuno, teoretski i praktično kroz programe obuke

– da povremene poslove, tj. one s kojima se policijski službenici susreću na mjesečnoj razini, a nisu od izrazite važnosti, polaznici budu sposobni provoditi djelomično samostalno i uz nadzor mentora

– da rijetke poslove, tj. one s kojima se policijski službenici susreću na godišnjoj razini, polaznici trebaju poznavati.

U kontekstu obrazovanja i osposobljavanja novih policijskih službenika, ali i trajnog usavršavanja svih policijskih službenika treba, osim najčešćih poslova koje obavlja temeljna policija, imati na umu i one policijske poslove koji nisu toliko česti, a mogu biti značajni s aspekta sigurnosti građana i njihove imovine, zaštite i stresnog djelovanja na policijskog službenika i ugleda policijskog sustava ili je šteta koja može biti prouzročena pogrešnim i neprofesionalnim postupanjem izrazito velika. U tu kategoriju spadaju uporabe

sredstava prisile, **prikupljanje i pisanje sigurnosno-operativnih informacija od interesa za rad službe**, ali i poslovi koji su zahtjevniji za obavljanje poput provođenja izvida za kaznena djela iz kataloga u nadležnosti temeljne policije. Navedena kategorija policijskih poslova zahtijeva dodatne analize kako bi se dobio popis poslova takvog karaktera.

Detaljnije se treba osvrnuti na prikupljanje podataka kao važnu sastavnicu poslova temeljne policije. Iako svjesni važnosti te ovlasti i zadaće, zbog metodoloških razloga nije uvrštena u potpunosti kao samostalna varijabla u anketni upitnik. Naime, prikupljanje podataka se u širem smislu obavlja sa svrhom koja je određena zakonskim okvirima (čl. 23. st.1. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima) i kao takvo je sadržano u većini varijabli koje se odnose na otklanjanje opasnosti, prekršajni i kazneni postupak. Anketni upitnik je tako prilagođen načinu percepcije prakse u pogledu te važne zadaće policije.

Međutim, razmatramo li prikupljanje podataka u užem smislu ipak je posebno izdvojena varijabla "Prikupljanje i pisanje sigurnosno-operativnih informacija od interesa za rad službe" s obzirom na to da ona predstavlja veću razinu samostojnosti i usmjerenosti pa je tako i percipira policijska praksa. Tako i rezultati istraživanja pokazuju da polovica temeljne policije taj posao obavlja na dnevnoj i tjednoj razini, dok se 36,5% ispitanika izjasnilo da ga obavlja na mjesečnoj razini. U kontekstu osposobljavanja službenika temeljne policije za prikupljanje podataka i izrade nastavnih programa treba razmatrati i varijablu "Komunikacija i suradnja s građanima, odgojno-obrazovnim ustanovama, pravnim osobama i drugim institucijama" za koju se 77,9% ispitanika izjasnilo da je obavljaju na dnevnoj i tjednoj razini.

Pred sustav policijskog obrazovanja i osposobljavanja stavljaju se i drugi značajni zahtjevi koji će omogućiti⁵:

- da se osposobe visoko kvalitetni službenici koji će učinkovito doprinijeti smanjenju kriminaliteta i provođenju pravde, primjerice provođenjem kvalitetnih istraga i pripremom predmeta za suđenje
- učinkovitu suradnju s lokalnom zajednicom i rukovoditi se nacionalnim prioritetima
- veće povjerenje građana temeljeno na profesionalnoj i kompetentnoj policiji
- racionalno korištenje resursa
- korištenje suvremenih znanstvenih i tehnoloških dostignuća
- zadovoljstvo građana kroz partnerstvo.

Rezultati istraživanja također ukazuju da temeljna policija veliki dio svog dnevnog i tjednog radnog vremena provodi obavljajući poslove koji nisu orijentirani na primarnu funkciju policije kao državnog tijela koje se bavi zaštitom sigurnosti i imovine građana Republike Hrvatske. Tako primjerice uručenje poziva, rješenja i drugih akata, različiti oblici operativnih provjera koje ponekad imaju administrativni karakter, asistencije sudovima i drugim državnim tijelima – okupiraju postojeće kapacitete temeljne policije i slabe njihovu primarnu ulogu.

Ovo je istraživanje omogućilo dobivanje podataka o realnim okvirima policijskih poslova, a time implicitno i potrebnih policijskih znanja i vještina. Stajališta o usmjere-

⁵ *Police Training, A Consultation Document*, Home office 1999., 8., dostupno na <http://police.homeoffice.gov.uk/publications/>

nosti policijskog treninga na poslove koje policijski službenik obavlja na dnevnom nivou dijele i američki autori⁶ koji ističu da policijski trening mora biti maksimalno realan i orijentiran na praktične situacije policijskog posla.

3.2. Učestalost pojedinih poslova temeljne policije ovisno o kategoriji policijske postaje

Rezultati dobiveni na razini čitave Republike Hrvatske mogu u većoj ili manjoj mjeri odstupati ovisno o specifičnostima svake pojedine policijske postaje. Već razvrstavanje policijske postaje u kategorije I.-IV. govori o njenim karakteristikama poput toga da li se nalazi u više urbaniziranom ili ruralnom području, ugroženosti kaznenim djelima i prekršajima te drugim sigurnosnim čimbenicima, a govori i o broju policijskih službenika koje ima policijska postaja, ustroju i materijalno-tehničkoj opremljenosti postaje te je realno očekivati da bi se kategorije policijskih postaja mogle razlikovati u nekim poslovima. Stoga su u nastavku analizirane različitosti u poslovima koje obavlja temeljna policija ovisno o kategoriji policijske postaje.

Od ukupno 137 policijskih postaja, koliko je bilo obuhvaćeno istraživanjem, 59,9% ih je bilo III. kategorije, 27,7% II. kategorije, 10,9% I. kategorije. S obzirom na to da su istraživanjem dobiveni podaci samo iz dviju postaja IV. kategorije (N=2), oni nisu mogli biti uvršteni u analizu i uspoređivani s postajama drugih kategorija.

3.2.1. Deset najučestalijih poslova temeljne policije u pojedinim kategorijama policijskih postaja

Prvo pitanje na koje smo željeli dobiti odgovor je pitanje koji su to poslovi koje najčešće obavljaju postaje pojedine kategorije, i postoji li razlika među njima. Kako bismo mogli odgovoriti na to pitanje, izračunata je prosječna vrijednost za učestalost obavljanja svakog pojedinog posla, koja se mogla kretati od jednog (svakodnevno) do četiri (godišnje).

Iz te analize vidljivo je da se od deset najčešćih poslova svake pojedine kategorije policijske postaje, njih sedam preklapa u svim kategorijama. Konkretno, bilo da su to policijske postaje I., II. ili III. kategorije, temeljna policija najčešće radi sljedeće poslove:

- pisanje službene dokumentacije (izvješća, zabilješke, prijave, ostalo) provjera identiteta osoba (legitimiranje)
- uručenje poziva, rješenja i drugih akata (dostava)
- provjere adrese stanovanja
- utvrđivanje prometnih prekršaja
- davanje upozorenja i zapovijedi
- pružanje intervencija na poziv o narušavanju javnog reda i mira.

Postoje i neke manje razlike u tome kojih se deset poslova ubraja u deset najčešćih poslova za pojedinu kategoriju postaja. U pogledu najčešćih poslova još postoji podudarnost između postaja I. i II. kategorije kod poslova dovođenja, a između postaja II. i III. kategorije kod poslova pregleda prometnih sredstava. Unutar deset najčešćih poslova, koje

⁶ Roberg, Crank & Kyukendall, u knjizi: *Police and society*, drugo izdanje, Los Angeles, 2000.; te Miller i Hess, u knjizi: *The police in the community*, treće izdanje, Belmont, CA, 2002.

obavljaju policijske postaje I. kategorije, nalazi se osim gore navedenih poslova i pregled osoba i osiguranje kao i pregled mjesta događaja, te dovođenje, a unutar deset najčešćih poslova policijskih postaja II. kategorije još ulazi dovođenje, traganje za osobama i predmetima, te pregled prometnih sredstava, dok kod policijskih postaja III. kategorije ulazi i pregled prometnih sredstava, komunikacija i suradnja s građanima, odgojno-obrazovnim ustanovama, pravnim osobama i drugim institucijama te upravljanje cestovnim prometom.

3.2.2. Apsolutna učestalost poslova temeljne policije po pojedinim kategorijama policijskih postaja

Drugo pitanje na koje smo željeli odgovoriti je, rade li se neki poslovi u pojedinim kategorijama policijskih postaja rjeđe, odnosno češće. Naime, prethodna analiza dala nam je podatke o tome kojih je to 10 najčešćih poslova u pojedinoj kategoriji policijske postaje, no bez usporedbe na kojoj se apsolutnoj razini ti poslovi obavljaju, te također nije dala odgovor na pitanje razlikuju li se pojedine kategorije policijskih postaja statistički značajno u učestalosti obavljanja nekog posla tako da ga neke postaje obavljaju primjerice svakodnevno, a neke više na tjednoj razini? Kako bismo vidjeli postoji li razlika u apsolutnim vrijednostima učestalosti obavljanja pojedinog posla ovisno o kategoriji postaje, usporedili smo učestalost obavljanja pojedinog posla u sve tri kategorije pomoću hi^2 testa, budući da se veći broj varijabli nije distribuirao po normalnoj raspodjeli.

Provedena su 44 hi^2 testa, koliko je bilo i poslova, a rezultati pokazuju da se od navedena 44 posla u njih 22 nalazi statistički značajna razlika u učestalosti kojom je ocijenjeno da se taj posao obavlja. Za 7 poslova razlika je na razini $p < 0.001$ (***) ; za njih 7 na razini $p < 0.01$ (**); te za njih 8 na razini $p < 0.05$ (**).

Razlika je nađena u sljedećim poslovima (grafikon 1):

- asistencije
- čuvanje uhićenih osoba
- davanje upozorenja i zapovijedi
- dovođenje
- nadzor čuvara i zaštitara
- obilazak štićenih objekata
- osiguranja javnih okupljanja
- osiguranja objekata
- osiguranja osoba
- pružanje intervencija prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji
- sudjelovanje u racijama
- uhićenje
- uporaba sredstava prisile
- upravljanje cestovnim prometom
- utvrđivanje identiteta osoba
- zastupanje optužbe i svjedočenje na prekršajnom sudu
- postupanje prema osobama s duševnim smetnjama
- pregled osoba
- pregled prostora
- privremeno oduzimanje predmeta

- pružanje intervencija na poziv o narušavanju javnog reda i mira (JRM-a)
- pružanje intervencija na poziv o počinjenju kaznenog djela
- pružanje intervencija na poziv o počinjenim ostalim prekršajima.

Pronađene razlike sustavno pokazuju isti trend: u postajama I. kategorije ti se poslovi obavljaju učestalije, dok se u postajama III. kategorije oni obavljaju rjeđe. Na primjer, posao pružanja intervencija na poziv o narušavanju javnog reda i mira kreće se od prosječno dnevne razine u postajama I. kategorije i II. kategorije, do tjedne razine u postajama III. kategorije, dok se posao osiguranja objekata kreće od prosječno obavljanja na tjednoj razini u postajama I. kategorije, do mjesečne prema godišnjoj razini u postajama III. kategorije. Izuzetak od ovakvog trenda nalazi se u poslu upravljanje cestovnim prometom koji se češće obavlja u postajama III. kategorije, a rjeđe u postajama I. kategorije.

Navedene rezultate istraživanja trebalo bi uvažiti prilikom izrade programa osposobljavanja novih policijskih službenika. Sukladno rezultatima koji pokazuju veći opseg i varijaciju poslova u postajama I. kategorije, predlaže se da vježbenici jedan dio stručne prakse obvezno obavljaju u takvim policijskim postajama, jer će se tako u kraćem vremenu susresti s većim brojem policijskih poslova.

3.3. Učestalost pojedinih poslova temeljne policije ovisno o regiji Republike Hrvatske

Osim o kategoriji policijske postaje, rezultati dobiveni na razini čitave Republike Hrvatske mogu u većoj ili manjoj mjeri odstupati ovisno o regionalnim specifičnostima Hrvatske.

Policijske uprave grupirane su prema regijama koje su orijentirane na četiri administrativna središta (Zagreb, Osijek, Rijeka, Split) čime se pratila teritorijalna nadležnost novoformiranih centara PNUSKOK-a.

Tako su dobivene četiri kategorije:

– Središnja i Sjeverna Hrvatska obuhvaćale su osam policijskih uprava: PU zagrebačku, PU varaždinsku, PU sisačko-moslavačku, PU međimursku, PU krapinsko-zagorsku, PU kopriivničko-križevačku, PU karlovačku i PU bjelovarsko-bilogorsku.

– Istočna Hrvatska obuhvaćala je pet policijskih uprava: PU osječko-baranjsku, PU požeško-slavonsku, PU virovitičko-podravsku, PU vukovarsko-srijemsku i PU brodsko-posavsku.

– Jugoistočna Hrvatska obuhvaćala je četiri policijske uprave: PU splitsko-dalmatinsku, PU šibensko-kninsku, PU zadarsku, PU dubrovačko-neretvansku.

– Jugozapadna Hrvatska obuhvaćala je tri policijske uprave: PU primorsko-goransku, PU ličko-senjsku i PU istarsku.

3.3.1. Deset najučestalijih poslova koje radi temeljna policija u pojedinim regijama Republike Hrvatske

Razmotrili smo koji su to poslovi koje najčešće obavljaju postaje u pojedinim regijama, i postoji li razlika među regijama u odnosu na najučestalije poslove koje obavljaju.

Kako bismo odredili koji su to najčešći poslovi koji se rade u pojedinoj regiji, izračunata je prosječna vrijednost za učestalost obavljanja svakog pojedinog posla, koja se mogla kretati od jednog (svakodnevno) do četiri (godišnje).

Na takav način je utvrđeno da postoji podudarnost među regijama u pogledu poslova koje najčešće obavljaju policajci iz pojedine regije. Među deset najučestalijih poslova koje radi temeljna policija nalazi se sljedećih sedam poslova:

- pisanje službene dokumentacije (izvješća, zabilješke, prijave, ostalo)
- provjera identiteta osoba (legitimiranje)
- utvrđivanje prometnih prekršaja
- uručenje poziva, rješenja i drugih akata (dostava)
- davanje upozorenja i zapovijedi
- provjere adrese stanovanja
- pregled prometnih sredstava.

U Središnjoj i Sjevernoj Hrvatskoj, Istočnoj Hrvatskoj te u Jugoistočnoj Hrvatskoj se, osim ovih poslova, u deset najčešćih ubraja još i pružanje intervencija na poziv o narušavanju javnog reda i mira. U Središnjoj i Sjevernoj Hrvatskoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj u deset najučestalijih poslova ulazi posao pregleda osoba.

Uz navedene poslove koji se obavljaju u dvije ili više policijskih uprava, u deset najučestalijih za Središnju i Sjevernu Hrvatsku ulazi komunikacija i suradnja s građanima, odgojno-obrazovnim ustanovama, pravnim osobama i drugim institucijama; za Istočnu Hrvatsku pružanje intervencija prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji i pružanje intervencija na poziv o počinjenju ostalih prekršaja; za Jugoistočnu Hrvatsku pružanje intervencija na poziv o počinjenju kaznenog djela i pružanje intervencija povodom neriješenih imovinskopravnih odnosa i slično; te za Jugozapadnu Hrvatsku operativne provjere i traganje za osobama i predmetima.

3.3.2. Apsolutna učestalost poslova temeljne policije po regijama Republike Hrvatske

Potom smo željeli utvrditi rade li se neki poslovi u pojedinim regijama Hrvatske rjeđe, odnosno češće. Naime, prethodna analiza dala nam je podatke o tome kojih je to 10 najčešćih poslova u pojedinoj regiji, no bez usporedbe na kojoj se apsolutnoj razini učestalosti ti poslovi obavljaju.

Provedena je analiza hi^2 testom budući da veći dio varijabli nije imao normalnu distribuciju. Od 44 provedena hi^2 testa, statistički značajna razlika po regijama nađena je za 16 poslova koje obavlja temeljna policija (za jedan posao na $p < 0.001$, za 2 posla na $p < 0.01$; te za 13 poslova na $p < 0.05$).

Značajna razlika nađena je u sljedećim poslovima (grafikon 2):

- pružanje intervencija prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (rjeđe se radi u Jugozapadnoj i Jugoistočnoj Hrvatskoj)
 - sudjelovanje u racijama (najrjeđe je u Jugozapadnoj i Istočnoj Hrvatskoj)
 - provjera i utvrđivanje identiteta predmeta (češće se radi u Središnjoj i Sjevernoj te Istočnoj Hrvatskoj)
 - provjera identiteta osoba (legitimiranje), (rjeđe u Jugoistočnoj Hrvatskoj)

- utvrđivanje identiteta osoba (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- privremeno oduzimanje predmeta (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- dovođenje (najrjeđe u Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- pregled prostora (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- pregled prometnih sredstava (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- osiguranje objekata (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- postupanje prema osobama s duševnim smetnjama (rjeđe u Jugoistočnoj Hrvatskoj)
- pružanje intervencija na poziv o narušavanju JRM-a (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- uhićenje (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- utvrđivanje prometnih prekršaja (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- prikupljanje i pisanje sigurnosno-operativnih informacija od interesa za rad službe (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj)
- komunikacija i suradnja s građanima, odgojno-obrazovnim ustanovama, pravnim osobama i drugim institucijama (rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj).

Kod navedenih poslova također je vidljiv trend da se oni učestalije obavljaju u Središnjoj i sjevernoj Hrvatskoj, a rjeđe u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj. Ovakvi rezultati trebali bi biti poticaj za daljnja istraživanja kojima bi se utvrdili razlozi koji su doveli do tih razlika, naime, zanimljivo bi bilo utvrditi zašto se primjerice uhićenje rjeđe provodi u Jugoistočnoj i Jugozapadnoj Hrvatskoj.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Glavna implikacija rezultata istraživanja je ugrađivanje najčešćih te najvažnijih poslova temeljne policije u edukacijske programe kako bi budući policijski službenici temeljne policije bili osposobljeni te poslove usvojiti do razine rutine. Osim toga, rezultati mogu poslužiti kao temelj za razmatranje koje segmente policijskih poslova bi se moglo intenzivirati s obzirom na strateške ciljeve policije i sukladno tome usmjeriti proces obrazovanja i dodatnog usavršavanja. Odnosno, valjalo bi analizirati da li doista oni poslovi koji se stvarno obavljaju najčešće, predstavljaju prioritete u djelovanju policije.

Primjerice, rezultati istraživanja su pokazali veliku opterećenost policajaca (uvjetno rečeno) administrativnim poslovima pa nam to može biti poticaj na preispitivanje udjela tih poslova u radu policije i radnom vremenu koje policijski službenici utroše na obavljanje tih poslova, ali i za kvalitetnije osposobljavanje za obavljanje onog dijela administrativnih poslova koji su neizbježni.

Kroz uključenost operativnih policijskih struktura (onih koji imaju neposredan uvid u funkcioniranje policijske prakse i mogućnost donošenja operativnih odluka) u ovaj projekt ostvarena je čvršća povezanost prakse s kreiranjem strategije za programe edukacije. Općenito smatramo da bi češće trebalo dati priliku praksi da izrazi potrebe u pogledu osposobljavanja policijskih službenika sukladno aktualnim sigurnosnim potrebama i funkcioniranjem policijskog sustava. Osim ovakve uključenosti prakse u stratešku razinu planiranja edukacije, ne treba isključiti mogućnost uključivanja znanstveno-obrazovnih potencijala u zajedničko rješavanje konkretnih problema koji proizlaze iz svakodnevne policijske prakse.

LITERATURA

1. Marenin, O. (2004). *Police Training for Democracy*. Police Practice and Research 5(2), 107.-123.
2. Miller i Hess (2002). *The police in the community*, treće izdanje. Belmont, CA: Wadsworth/Thomason Learning.
3. *Police Training, A Consultation Document; Home office 1999*. Dostupno na <http://police.homeoffice.gov.uk/publications/>, zadnji put posjećeno 19. 8. 2009.
4. Roberg, Crank & Kyukendall (2000). *Police and society*, drugo izdanje. Los Angeles: Roxbury.
5. Wood, A., Thong, S. (2008). *The future of initial police training: a university perspective*. International Journal of Police Science & Management, 11(3), 294.-305.
6. *Pravilnik o načinu policijskog postupanja*. NN 81/03. Zagreb: Narodne novine.
7. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*. NN 76/09. Zagreb: Narodne novine.

Summary _____

Josip Pavliček, Tajana Ljubin Golub, Darko Dundović

Task Performed by the Uniformed Police

The aim of the study was to analyze the frequency of tasks performed by the uniformed police in the Republic of Croatia. The survey which included 44 police tasks was constructed for the purpose of this study. The sample included 159 subjects: all police assistant chiefs of the uniformed police (or their deputies) in all police stations in Croatia (N=139) and heads of departments, i.e. Public Order Unit supervisors in all Police Administrations (N=20). Their years of service in police were 17 years on average (ranged from 6-32 years).

The results showed that the most frequent tasks of the uniformed police done on daily or weekly basis in Croatia include: writing documentation, verifying the identity of persons and objects, serving summons, rulings and other documents, establishing traffic offences, responding to calls related to disturbance of public order, verifying the address of residence, securing crime scenes, inspection of means of transportation, giving warnings and orders, intervention according to the Protection of Domestic Violence Act, inspection of persons.

Key words: task of the uniformed police, police training,